

КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ КУЛЬТУРИ

Практика організації та управління культурно-мистецькими проєктами

Освітній ступінь	магістр	Курс	2
Спеціальність	034 Культурологія	Семестр	3,4
Освітньо-наукова програма	Музична культурологія		
Статус	Обов'язкова	ECTS	4
		Годин	120
		Лекції	-
		Семінари	68
		Самостійна робота	52
Семестровий контроль	залік		

Інформація про викладача

ПІБ	Пономаренко Олена Юрївна, доцент, кандидат мистецтвознавства
Профіль викладача	https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=xOMdvvgAAAAJ або інший профіль
e-mail	ponomarenkoolena1970@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Практика організації та управління культурно-мистецькими проєктами» є важливим етапом у процесі професійної підготовки студентів-культурологів у вищій школі. Вивчення проєктної діяльності, опанування та відпрацювання реальних практичних вмінь й навичок організації та управління культурно-мистецькими проєктами є сьогодні одним із пріоритетних завдань сучасного творчого ВНЗ при підготовці кадрів для сфери культури. Культура (в інституційному значенні цього поняття) існує у прямій залежності від економіки, а економіка своєю чергою виявляє помилки у своїх законах і правилах, перебуваючи у полі культурної діяльності.

Мета викладання навчальної дисципліни «Практика організації та управління культурно-мистецькими проєктами» — формування у студентів-культурологів системного уявлення про теоретичні та практичні засади менеджменту в галузі музичного мистецтва та музичної освіти, сучасної методології та технології управління культурно-мистецькими проєктами, загальних умінь розробки цілей діяльності організації, установи, колективу, опанування основними інструментами створення та просування музичних продуктів та послуг.

Завдання курсу:

- розширення отриманих у процесі навчання теоретичних знань про специфіку арт-менеджменту та розвиток практичних навичок ведення самостійної професійної діяльності при організації культурно-мистецьких проєктів сьогодення;
- формування чіткого уявлення про основні професійні завдання та засоби їх рішення;
- ознайомлення студентів-культурологів з функціонуванням всіх структур (культурних асоціацій, фондів та фінансових інститутів), що беруть участь в організації культурно-мистецьких проєктів;
- засвоєння навичок використання методів управління: процеси розробки плану та здійснення стратегій розвитку культурно-мистецьких проєктів;
- отримання практичних навичок та здійснення функцій спеціаліста-керівника культурно-мистецьких проєктів в музичному житті сьогодення;
- установа зв'язків з учасниками, розгляд авторських заявок та підготовка договорів, ведення їх обліку, контроль за виконанням договірних зобов'язань, залучення для консультацій спеціалістів;
- участь у роботі з організації культурно-мистецьких проєктів (концертів, фестивалів, конкурсів, майстер-класів, ювілейних заходів та ін.);
- розробка тем лекцій-концертів, виступ з лекціями, коментарями до виконуваних творів у творчих проєктах в освітніх установах, установах культури, бібліотеках України тощо;
- здійснення консультацій про специфіку підготовки та управління культурно-мистецькими закладами в музичному житті сьогодення з організаторами та меценатами культурно-мистецьких проєктів, президентами культурних асоціацій, арт-директорами міжнародних музичних фестивалів, керівництвом музичних навчальних заходів та бібліотек, концертними виконавцями;
- підготовка власних матеріалів для проведення лекцій-концертів, підготовка концертів у рамках культурно-мистецьких проєктів, а також робота в організаційному комітеті фестивалю.

Програмні результати навчання:

- ПРН 1. Розуміти специфіку та особливості реалізації культурних ідей, образів та смислів, а також критично оцінювати можливості їхньої інтеграції для розв'язання суспільно-значимих проблем.
- ПРН 2. Аналізувати текстові та візуальні джерела інформації щодо культурних явищ та процесів, верифікувати інформацію у відповідності до професійних задач.
- ПРН 3. Аналізувати культурні права та свободи людини, форми та механізми їхньої ідентифікації, інкультурації, культурної адаптації з врахуванням регіональної специфіки.
- ПРН 4. Популяризувати професію культуролога, дотримуючись етичних принципів.
- ПРН 5. Організовувати та підтримувати комунікації з органами влади, науково-дослідними установами, інформаційно-аналітичними службами, засобами масової інформації з питань культури.
- ПРН 6. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами усно і письмово для обговорення професійних питань, презентації результатів дослідження та проєктів.
- ПРН 7. Оцінювати історичні здобутки та новітні досягнення культурології.
- ПРН 8. Приймати ефективні рішення щодо розв'язання складних задач і практичних проблем культурного розвитку суспільства.
- ПРН 9. Організовувати й управляти діяльністю закладів культури та відповідними структурними підрозділами підприємств і установ.
- ПРН 10. Мати навички вироблення та ухвалення рішень з управління закладами та установами культури чи відповідними структурними підрозділами у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах
- ПРН 11. Мати навички організації та керівництва професійним розвитком осіб та груп у галузі культури.
- ПРН 12. Збирати, аналізувати та оцінювати емпіричні факти та здійснювати їх інтерпретацію у відповідності до сучасних теоретичних уявлень відповідного напрямку культурології.
- ПРН 13. Планувати і виконувати наукові та прикладні дослідження у сфері культурології, генерувати та перевіряти гіпотези, збирати докази та аргументувати висновки.
- ПРН 14. Розробляти навчально-методичне забезпечення і викладати навчальні дисципліни з культурології у закладах освіти.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування наступних **компетентностей** студента:

- здатність застосовувати культурологічне знання у професійній діяльності та соціальній практиці;
- здатність вирішувати стандартні завдання професійної діяльності на основі інформаційної та бібліографічної культури із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та з урахуванням основних вимог інформаційної безпеки;
- здатність до самостійного пошуку, обробки, аналізу та оцінки професійної інформації, придбання нових знань, використовуючи сучасні освітні та інформаційні технології;
- здатність критично переосмислювати накопичений досвід, змінювати за необхідності профіль професійної діяльності;
- здатність володіти навичками роботи з теоретичною та емпіричною науковою інформацією, а також здатністю отримувати, розуміти, вивчати та критично аналізувати наукову інформацію з тематики дослідження та представляти результати досліджень;
- здатність застосовувати на практиці прийоми складання наукових звітів, оглядів, аналітичних карт та пояснювальних записок, володіння сучасними способами наукової презентації результатів дослідницької діяльності;
- здатність здійснювати наукові комунікації у професійній сфері;
- здатність розробляти проекти з урахуванням конкретних технологічних, естетичних, економічних параметрів;
- готовність користуватися нормативними документами, що визначають параметри та вартість проведення робіт у різних сферах соціокультурної діяльності;
- готовність обґрунтовувати прийняття конкретного рішення при розробці культурно-мистецького проекту у сфері соціокультурної діяльності.

Вміти:

- використовувати правові та нормативні документи, що належать до сфери професійної діяльності;
- оцінювати зміст, сутність та специфіку функціонування сучасного музичного арт-ринку;
- диференціювати природу та сутність маркетингових комунікацій на арт-ринку;
- застосовувати рекламні технології в арт-індустрії;
- аналізувати механізм розробки, просування та оцінки арт-бренду;
- виявляти особливості управління продажами арт-продуктів.

Володіти:

- навичками складання концертних програм, філармонічних абонементів;
- навичками бізнес-планування при розробці міжнародних культурно-мистецьких проєктів;
- основами розробки та проведення фандрейзингової кампанії;
- основами ефективного планування робочого дня;
- проведення результативних нарад;
- проведення успішних презентацій;
- ефективних ділових комунікацій у ході міжособистісної взаємодії.

Практичне наповнення предмета забезпечує керівник практики, ґрунтуючись передовсім на власному науково-педагогічному та практичному досвіді, провідних сучасних методичних концепціях, фаховій ерудиції, а також виходячи з індивідуальних можливостей студента.

Для ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та її специфіки, засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, месенджер, Viber, Googl meet, Zoom.

Під час навчання та для взаємодії зі студентами використовуються сучасні інформаційно-комунікаційні та мережеві технології для вирішення навчальних завдань (електронні презентації для лекційних та семінарських занять) тощо.

Перелік тем

Тема 1. Практика у сфері музичного менеджменту: європейський та вітчизняний досвід.

Тема 2. Ознайомлення зі специфікою організації та управління фестивалями (конкурсами).

Тема 3. Ознайомлення з роботою європейських культурних асоціацій при організації культурно-мистецьких проєктів. Онлайн-зустріч з президентом культурної асоціації «Rosso Pompeiano» Адріано Спано (Adriano Spano), Італія.

Тема 4. Практичне виконання роботи. Участь в організації та управлінні фестивалю-конкурсу «Pompei Music Fest» Україна-Італія (Помпеї, Італія).

Тема 5. Ознайомлення зі світовим досвідом роботи культурно-мистецьких проєктів європейських оперних театрів в умовах пандемії Covid-19. Онлайн-зустріч з музикознавцем Театру Сан Карло (Teatro San Carlo) Дінко Фабріс (Dinko Fabris), Італія.

Тема 6. Ознайомлення зі специфікою менеджменту європейської музичної освіти. Онлайн зустріч з керівництвом Консерваторії Сан П'єтро а Майєлла (Conservatorio San Pietro a Majella), Італія.

Контроль модульний за змістовим модулем 1. Звіт за результатами проведення практики організації та управління культурно-мистецькими проєктами за I семестр.

Тема 7. Підготовка плану-конспекту за темою: Участь держави в управлінні арт-ринком.

Тема 8. Ознайомлення з роботою лірико-симфонічних фондів провідних оперних театрів та консерваторій Італії: специфіка функціонування.

Тема 9. Ознайомлення з діяльністю продюсера як автора ідеї проєкту та його функціями при організації культурно-мистецьких проєктів сьогодення. Онлайн-зустріч з диригентом, художнім керівником камерного оркестру «Artemus Ensemble», співзасновником фестивалю «Pompei Street Festival» Alfonso Todisco (Альфонсо Тодіско), Італія.

Тема 10. Ознайомлення з сучасним форматом роботи європейських та українських бібліотек як соціокультурних центрів: Історичний архів, науковий центр та музей Бібліотеки консерваторії Сан П'єтро а Майєлла, Неаполь; Бібліотека «Ооді» («Oodi»), Гельсінкі; Національна історична бібліотека у Києво-Печерській Лаврі; Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України на території Національного заповідника «Софія Київська».

Тема 11. Практичне виконання роботи. Підготовка та проведення лекцій-концертів в рамках культурно-мистецьких проєктів Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого (Київ, Україна).

Тема 12. Ознайомлення зі специфікою концертного менеджменту. Зустріч з директором Школи джазового та естрадного мистецтва (Київ, Україна).

Тема 13. Практичне виконання роботи. Участь в підготовці концертів та творчих проєктів Школи джазового та естрадного мистецтва, Київ: Дитячо-юнацький конкурс на найкраще виконання музики «The Beatles» «Yellow submarine», International Festival Contest of Creativity Profest.

Контроль модульний за змістовим модулем 2. Звіт за результатами проведення практики організації та управління культурно-мистецькими проєктами за II семестр.

Форми та технології навчання

Базова форма навчання визначена навчальним планом (очна, денна). В сьогочасних реаліях пандемії Covid-19 в освітньому процесі запроваджена змішана форма навчання як синтез онлайн та офлайн варіантів. На цей час дисципліна викладається з використанням засобів дистанційного зв'язку. Лекції, семінарські заняття, дискусії, медіапрезентації проводяться з використанням інформаційно-комунікативних технологій.

Навчальні ресурси

Необхідна інформація до навчальної дисципліни надсилаються у відповідну групу «Дистанційне навчання»: <https://knmau.com.ua/virtualnij-tur/>; основні та додаткові матеріали надсилаються персонально електронною поштою, Viber, Messenger, Telegram.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Складання студентом-практикантом індивідуального плану роботи	20
2.	Планування та підготовка семінарських занять на базі проходження практики організації та управління культурно-мистецькими проектами	15
3.	Підготовка та участь у культурно-мистецьких проєктах на базі проходження практики організації та управління культурно-мистецькими проектами	15
4.	Звіт проходження практики з дисциплін «Практика організації та управління культурно-мистецькими проєктами»	20
5.	Залік	30
	Всього	100

Навчання іноземною мовою (за потреби)

За потреби навчальна дисципліна може викладатися англійською або італійською мовами. За бажанням студентів допускається вивчення матеріалу за допомогою англійських або італійських онлайн-курсів за тематикою, яка відповідає тематиці конкретних занять.

Неформальна освіта

Впродовж вивчення навчальної дисципліни «Практика організації та управління культурно-мистецькими проєктами» передбачається участь студентів у культурно-мистецьких проєктах: музичних фестивалів, конкурсах, концертах, лекціях-концертах; відвідування театрів, мистецьких експозицій та виставок, музичних фестивалів, конкурсів, бібліотек тощо.

Рекомендована основна література:

Брокетт О., Гілді Ф. Історія театру (10-те видання) / Пер. з англ. Львів : Літопис, 2014. 730 с.

Гагоорт Г. Менеджмент мистецтва. Підприємницький стиль. Переклад з англійської Б. Шумиловича. Львів: Літопис, 2008.

Грищенко В. В. Особливості дизайну в мистецтві плаката. Вісник ХДАДМ. 2011. № 6. С. 138–140.

Єфіменко А. Оперний фестиваль у Пезаро. ZBRUC, 2019. 11 вересня. URL: <https://zbruc.eu/node/91989> (дата звернення: 25.09.2022).

Зінькевич О. С. Музика говорить мовою нашого часу. Критика. Київ, 2004. № 7–8 (81–82). С. 30–34.

Зуєв С. П. Сучасний культурний простір та семіотика музичного фестивалю (на матеріалах Харкова) : дис... канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.01 Теорія та історія

культури (мистецтвознавчі науки) / Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка. Суми, 2006. 207 с.

Кияновська Л. Галицька музична культура XIX–XX ст. Чернівці : Книги–XXI, 2007. 424 с.

Кияновська Л. Опера як ринок: вистава як маркетинговий хід // Сучасний оперний театр і проблеми оперознавства. Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського, вип.89. – Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2010. С. 47–57.

Кияновська Л., Ластовецька З., Пилатюк О., Скорик А. Нариси з музичної соціології. Львів : 2008.

Колбер Ф. Маркетинг культури та мистецтва. Пров. з англ. Л. Мочалова; СПб.: Видавець Васін А.І., 2004. 256 с.

Кольбер Ф., Нантель Ж., Білодо С., Річ Дж. Д. Маркетинг у сфері культури і мистецтв. / Пер. з англ. Львів : Кальварія, 2004. 240 с.

Косаль Н. С. Еволюція форми плаката як засобу графічної комунікації, 2014. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/712/1/V77_P255-260.pdf

Котлер Ф., Шефф Дж. Усі квитки продані. Стратегії маркетингу виконавських мистецтв. М.: Класика-XXI, 2004. 688 с.

Лалл Дж. Мас-медія, комунікація, культура: глобальний підхід. / Пер. з англ. – Київ : Видавництво „К.І.С.”, 2002.

Пітерс Джон Дарем Слова на вітрі: історія ідеї комунікації / Пер. з англ. Київ : Вид. Дім „КМ Академія”, 2004. 302 с.

Пономаренко О. Ю. «Вагнер Фестиваль Равелло» як соціокультурний феномен фестивального процесу Італії (до 140-річчя прибуття Вагнера в Равелло) // Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2021. Вип. 130. С. 183–196.

Пономаренко О. Ю. Вісімдесятий ювілейний сезон «Maggio Musicale Fiorentino» (роль музичних фестивалів у культурному житті сучасної Італії) // Часопис. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2018. № 2/39. С. 56–66.

Пономаренко О. Ю. Лірико-симфонічні фонди та їх роль при організації мистецьких проєктів в сучасній Італії // Scientific achievements of modern society. Liverpool, United Kingdom, 2019. S. 724–734.

Пономаренко О. Ю. Музичний менеджмент в Італії: сучасний вектор // Часопис Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2020. № 2–3 (47– 48). С. 109 – 123.

Пономаренко О. Ю. Музичні фестивалі в системі культурного життя Італії // Культура і сучасність. Київ: Міленіум, 2017. №1. С. 66–71.

Пономаренко О. Ю. Оперний театр в системі соціальної комунікації сучасної Італії // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2023. № 136. С. 121–129.

Пономаренко О. Ю. Організація музичного життя в сучасній Італії // Часопис Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2024. № 2. С. 109 – 123.

Пономаренко О. Ю. Професійні та аматорські музичні фестивалі в системі культурного життя сучасної Італії // East European Science Journal. Warsaw, 2017. P. 14–20.

Пономаренко О. Ю. Роль музичних фестивалів у розвитку італійського музичного – культурі та освіті України. Одеса-Київ- Варшава, 2017. С. 146–150.

Пономаренко О. Ю. Функції музичних фестивалів у сучасній Італії: «Rossini Opera Festival» // Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2022. № 135. С. 137–150. DOI: <https://doi.org/10.31318/2522-4190.2022.135.271014>

Пономаренко О. Pompei Music Fest. Парад юних талантів Україна–Італія // Музика, 2016. № 5– 6. С. 15.

Пономаренко О. Ю. «Ravello Festival»: динаміка розвитку музичних фестивалів в сучасній Італії // АРТ-платФОРМА. Київ, 2020. Вип. I (1). С. 293–316.

Сливоцький А. Міграція капіталу. Київ : Університетське видавництво «Пульсари», 2001. 296 с.

Станіславська К. Мистецько-видовищні форми сучасної культури. Київ : НАКККіМ, 2012. 320 с.

Чекан Ю. Інтонаційні практики та комунікативні технології в українській музиці останнього десятиріччя // Науковий вісник НМАУ ім. П.І.Чайковського. вип. 68. Музика у просторі сучасності: друга половина ХХ – початок ХХІ ст. Київ : 2007. С. 70–76.

Чекан Ю. Сучасна соціокультурна ситуація і проблеми музичної освіти // Українська музика : науковий часопис. / Львів, 2013, №3 (9), С.41–53.

Черкашина-Губаренко М. Р. Оперний театр в пространстве меняющегося мира. Аспекти історичного музикознавства. Харків : Харківський державний університет мистецтв імені І. П. Котляревського, 2012. С. 68–79.

Швед М. Тенденції розвитку міжнародних фестивалів сучасної музики. Львів : Сполом, 2010. – 440 с.

Шевченко В. Я. Композиція плаката: Навч. посібн. Харків: Колорит, 2007. С. 123–125.

Шип С. Музыкальный язык в пространстве музыкальной культуры // Музика у просторі культури. Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського, вип. 33. Київ : 2004. С.25–37.

Додаткова література:

Городецький Ю. І. Основи маркетингу та менеджменту (План-проспект спецкурсу). У кн.: М. Д.Копиця та І. А. Котляревський, ред. Питання музичного менеджменту. Київ: Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського, 1996. С. 4–7.

Дейвіс Н. Європа: Історія. / Пер. з англ. Київ : Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2008. 1464 с.

Льганаєва В. О. Теоретико-методологічний синтез соціально-комунікаційного знання. Філософія спілкування: філософія, психологія, соціальна комунікація. 2009. № 2. С. 96–101.

Кияновська Л., Ластовецька З., Пилатюк О., Скорик А. Нариси з музичної соціології. – Львів : 2008.

Кольбер Ф., Нантель Ж., Білодо С., Річ Дж. Д.Маркетинг у сфері культури і мистецтв. / Пер. з англ. – Львів : Кальварія, 2004. – 240 с.

Лалл Дж. Мас-медія, комунікація, культура: глобальний підхід. / Пер. з англ. Київ : Видавництво „К.І.С.”, 2002.

Пітерс Джон Дарем. Слова на вітрі: історія ідеї комунікації / Пер. з англ. – Київ : Вид. Дім „КМ Академія”, 2004. 302 с.

Різун В. В. Начерки до методології досліджень соціальних комунікацій. Світ соціальних комунікацій. Київ, 2011. Т. 1. С. 7–11.

Сливоцький А. Міграція капіталу. – Київ : Університетське видавництво «Пульсари», 2001. 296 с.

Станіславська К. Мистецько-видовищні форми сучасної культури. – Київ : НАКККіМ, 2012. 320 с.

Accademia Rossiniana “Alberto Zedda” 30 anni. Rossini Opera Festival : Pazzini Stapatore Editore, Villa Verucchio (RN), 2018. 59 с. URL: <https://www.rossinioperafestival.it/contrib/uploads/libro-accademia-30-anni-rid.pdf>

Balestra C., Malaguti A. Organizzare musica: legislazione, produzione, distribuzione, gestione nel sistema italiano. Milano : Edizione Franco Angeli, 2006. 373 p.

Bartoletti, R., Gemini, L., Brilli, S. Il Rossini Opera Festival nell’esperienza degli spettatori: indagine su identità, gradimento e comunità del festival. Analisi delle interviste al pubblico dell’edizione. Urbino: Dipartimento di Scienze della Comunicazione, Studi Umanistici e Internazionali: Storia, Culture, Lingue, Letterature, Arti, Media (DISCUI) Università degli Studi di Urbino “Carlo Bo”, 2018. 38 p.

Bukofzer M. Music in the Baroque Era, from Monteverdi to Bach. – New York : Norton and Company Inc., 1947.

Conservatorio Rossini. Storia. URL: <https://www.conservatoriorossini.it/storia/>

Croce B. I teatri di Napoli, a cura di G. Galasso. Milano : Adelphi Edizioni, 1992. 404 p.

Dragonetti R., Ianniello C., Romano R. A. Il teatro di San Carlo di Napoli: storia, architettura ed acustica. Napoli : DETEC — Università degli Studi di Napoli Federico II, 2011. 13 p.

Diggle's K. Guide to Arts Marketing: The Principles and Practice of Marketing as they apply to the arts. Rhinegold Publishing Ltd, 1984. 256 p.

Favaro R. Spazio sonoro. Musica e architettura tra analogie, riflessi, complicità. Marsilio, 2010, 303 p.

Haldey O. Mamontov’s Private Opera. – Bloomington : Indiana University Press, 2010.

Melillo J. Market the Arts! New York: Foundation for the Extension and Development of the American Professional Theatre, 1983. 287 p.

Mokwa M. P., Dawson W. M., Prieve E. A., Marketing the Arts. New York: Praeger, 1980. 286 p.

Ponomarenko O. Music Festivals in Modern Italy During The Covid-19 Pandemic // STUDIA UNIVERSITATIS BABEȘ-BOLYAI MUSICA. Cluj-Napoca, 2022. Issue LXVII, 2. P. 87 – 109. DOI: 10.24193/subbmusica.2022.2.05.

Ponomarenko O. Pompei Music Fest la seconda edizione // Made in Pompei. Pompei, 2018. № 9. P. 16.

Ponomarenko O. Pompei Music Fest, dal 17 al 22 ottobre la terza edizione // Made in Pompei Pompei, 2019. № 9. P. 19.

Ponomarenko O. Temporary space of musical Venice (on the example of functioning of The International Festival of Contemporary Music Venice Biennial) // European Journal of Arts. Vienna, 2021. № 2. P. 123–134.

Greco F. C. Teatro napoletano del '700. Intellettuali e città fra scrittura e pratica della scena. Studio e testi. Napoli : Pironti, 1981. 658 p.

Teatro di San Carlo 2022. URL: <https://www.teatrosancarlo.it/> (consultato: 20.01.2023).

Ravenna M. Il sistema delle fondazioni lirico-sinfoniche in Italia. Tafler Journal, 2010 [online]. Available at: <<https://www.tafterjournal.it/2010/04/01/il-sistema-delle-fondazioni-lirico-sinfoniche-in-italia>>.

Samara T. Design Elements: A Graphic Style Manual, 2007

Sole G. La crisi delle fondazioni lirico-sinfoniche italiane di Gianluca Sole commissario straordinario del governo per le fondazioni lirico-sinfoniche. Dimensione Informazione, 2018 [online]. Available at: <<https://www.dimensioneinformazione.com/la-crisi-delle-fondazioni-lirico-sinfoniche-italiane-di-gianluca-sole-commissario-straordinario-del-governo-per-le-fondazioni-lirico-sinfoniche>>.

Мультимедійні джерела інформації:

- <https://www.arena.it/it/arena-diverona/spettacoli>;
- <https://www.labiennale.org/en>;
- <https://www.rossinioperafestival.it/>;
- <https://ravellofestival.info/2022/>;
- <https://www.teatrosancarlo.it/>;
- <https://www.teatroallascala.org/it/index.html>;
- <http://www.teatrolafenice.it/>;
- <http://www.metopera.org/>;
- <http://www.teatrolafenice.it/>;

- <https://www.operadeparis.fr/en/>;
- <https://conservatoriosantacecilia.it/>;
- <https://www.sanpietroamajella.it/>;
- <https://www.roh.org.uk/>;
- <https://www.salzburg.info/ru/salzburg/salzburg-festival/salzburg-festival/>;
- <https://www.bayreuther-festspiele.de/en/>